

Lavinfara vid isklättring

HAMNADE I EN LAVIN – PÅ VÄG TILL ISKLÄTTRING

LAVINRAPPORT: BJÖRKSTUGAN NEDANFÖR LOKTACOHKKA

Datum: 14 februari 2016

Plats: Ovanför Björkstugan på norra sidan av Loktacoikka.

Väderstreck: Nord

Laviner är luriga – och livsfarliga. Förra vintern råkade Rick McGregor och Line Dale ut för en otäck olycka när de var på väg för att isklättra. Som tur är slutade det lyckligt.

Den 14 februari hade Rick McGregor från Kiruna och Line Dale från Narvik tänkt klättra den is som kallas för Nybörjarisen i Ricks isklätterföreläring, en lättare led cirka 100 meter till vänster om den populära isklätturen Stora blå på norra sidan av Loktacoikka. Båda är erfarna fjällmän, Rick med mer än 350 isklättdagar i området och Line är en van toppturist.

Helgen innan hade Rick och en klätterkompis tagit sig upp till och klättrat Stora blå utan problem, men det hade blåst och snöat en del under veckan.

– Jag läste förstas lavinprognosen på www.lavinprognoser.se på morgonen innan jag körde från stan, säger Rick. Prognosen för Abisko/Björkliden/Riksgränsen var en 2:a, ”Måttlig lavinfara”. Jag ögnade också igenom texten, men tog nog inte tillräckligt hänsyn till vad som stod där, till exempel ”Farliga förhållanden i delar av terrängen” och ”Det finns svaga lager i snötäcket som kan orsaka laviner”.

Rick och Line hade stämt träff på P-fickan närmast banvaktarstugan vid Björkstugan

*”Då väcktes jag av att det prasslade i snön,
och jag visste att Line hade hittat mig.”*

mellan Kopparåsen och Vassijaure, strax öster om Riksgränsen. De hade isklättermöjigheter och snöskor, men ingen lavinutrustning. Anmarschen gick först över ett flackt parti och sedan lite brantare genom björkskogen upp till och förbi järnvägen. Därefter blir sluttningen klart brantare upp mot klippan och islinjerna.

Då det var mycket sten som stack fram såg det inte ut vara ett särskilt tjockt snötäcke. De kunde inte heller se eller höra några tydliga tecken på lavinfara, så som whumpsljud (ljudet som uppstår när ett svagt lager kollapsar under ett flak och luften pressas ur snön) eller sprickbildning. Snötäcket de gick över var mycket varierande, ena stunden var det knädjup lössnö för att snabbt övergå till en hård snöyta som buskar stack upp igenom.

På vägen uppför den här sluttningen tänkte Rick nämna för Line att även om de inte hade spadar med sig kunde man använda snöskorna för att gräva med om de råkade hamna i en lavin.

Halvvägs uppför för den branta sluttningen, med Line lite före och ut till höger, släppte snö ett 20-tal meter framför dem i ett 15–20-meter brett flak. Rick slogs omkull och åkte huvudstupa nerför sluttningen på magen, nertyngd av sin tunga isklättersäck. Till en början var han på ytan, men begravdes när han hamnade vid ett block där lavinen mattades av. Han kände hur ett ben stack upp, och han kunde röra en arm och rensa lite framför ansiktet, men han låg med huvudet böjt fram i en obekvämlig ställning. Trots att snön inte var särskilt djup märkte han att det inte gick att trycka sig upp ur den.

– Jag visste att benet och snöskon borde synas, så jag trodde Line skulle hitta mig om hon hade klarat sig från lavinen, säger Rick. Annars såg det illa ut... Jag har gjort mycket forspaddling och legat upp och ner i rätt så kraftiga valsar, så jag är lite mer van än de flesta, kanske, att hantera en sådan situation. Jag fick lite panik i början, men sedan försökte jag lugna ner mig så syret inte skulle ta slut så snabbt.

Trots det kände jag hur jag började somna in. Då väcktes jag av att det prasslade i snön, och jag visste att Line hade hittat mig.

Rick hade dragits ner i mitten av lavinen, som var cirka 20 meter bred och 60 meter lång. Line Dale var lite längre ut mot kanten av lavinen, och begravdes bara till midjan.

– På de lavinkurser som jag har gått har de sagt att det första man ska göra om en kompis har dragits ner i en lavin är att larma. Så jag ringde direkt till 112 när jag inte såg Rick på en gång, säger Line.

Line varken hörde eller såg Rick när lavinen stannat. Det enda hon visste var att han hade varit bakom henne, lite till vänster. När hon själv hade tagit loss ur snön ringde hon efter hjälp samtidigt som hon gick nedåt i lavinkägglan. Line fick inte själv tag 112 men ringde en väninna som visste var de var och i sin tur larmade räddningstjänsten. En kort bit ned i lavinkägglan såg hon Ricks snösko sticka upp ur snön.

Line såg på sin mobil att det hade gått nio minuter från att hon larmade till att hon hade hittat och grävt upp Rick, som var något skärrad men annars oskadd. Rick och Line satte på sig varma kläder och såg till att äta och att dricka en varm dryck. Under tiden anlände några norska hundförare till P-fickan och började komma upp mot dem – de hade haft en övning med lavinhundar i närliggande Bjørnffjell och var snabbt på plats. Rick och Line tog sig ner till dem, och tillsammans inväntade de polisen, som var på väg upp från Kiruna. Både de norska hundförarna och polisen rekommenderade att eftersom Rick hade begravts av lavinen borde han besöka sjukhuset för undersökning.

– Jag är oerhört tacksam till alla inblandade, säger Rick, räddningspersonalen, sjukvården och i synnerhet Line, som höll huvudet kallt och lyckades gräva fram mig från lavinen.

XXXXXXX

MÅRTEN JOHANSSONS KOMMENTAR:

Snö- och lavinrelaterade olyckor är en av de vanligaste dödsorsakerna bland svenska klättrare. Line och Rick hade enorm tur den här dagen. Om Line också blivit begravd i lavinen hade båda antagligen omkommit. Tänk på att vara en åt gången när ni rör er i lavinterräng för att endast en person åt gången ska utsättas för lavinfaran. Om alla blir begravda så spelar det inte någon roll om ni har lavinutrustning eller ej, det är inte någon kvar på ytan som kan leta fram och gräva upp er.

Den här dagen var lavinfaran bedömd till måttlig enligt lavinprognosen och det främsta lavinproblemet var drevsnöflak. Drevsnöflak bildas då vinden transporterar och samlar snö på lokala läsluttningar. För det mesta orsakar det små laviner men som mycket väl kan vara dödliga för klättrare. Enklaste sättet att undvika det här lavinproblemet är att helt enkelt undvika branta läsluttningar. Går det inte att gå runt läsidorna får man helt enkelt välja en

annan led att klättra den här dagen. Glöm inte att tänka på hur utsteget och nedstigningen ser ut så att ni inte hamnar i problem på vägen ner.

När man läser en lavinprognos är det viktig inte bara sätta sig in i lavinfaran utan också läsa vilket lavinproblem som orsakar faran. Drevsnöflaket som orsakade Line och Ricks incident är förhållandevis snabbt övergående problem. Väntar ni något dygn kommer antagligen snön att stabiliseras. Om lavinprognosen talar om bestående svaga lager får ni istället räkna med att lavinfaran kommer att bestå under en längre tid, plus att lavinerna ofta blir större. Med en sådan lavinprognos kanske ni måste planera om hela isklättersresan. Det är lätt att vaggas in i en falsk trygghet om man rör sig i terräng med tunt snötäcke, där det sticker upp sten och buskar. Faktum är att situationen kan vara den helt motsatta. På tunna snötäcken är det lättare

att tränga igenom hela snötäcket och på så sätt komma åt även djupare begravda svaga lager. Buskar och sten kan också fungera som supersvaga punkter varifrån det är som mest troligt att utlösa lavinen ifrån.

Line gjorde helt rätt som direkt ringde 112 för att få hjälp och att utan spade lyckas gräva fram Rick på nio minuter är väldigt bra. Line räddade med all sannolikhet livet på Rick genom sin snabba insats. Dock så hade de extrem tur i det här läget eftersom de saknade lavinutrustning. Att klättrare väljer bort lavinutrustningen trots att de kommer att vistas i lavinterräng är ett problem världen över.

Mårten Johansson är aktiv i Svenska Klätterförbundets säkerhetskommitté och arbetar till vardags på Åre Lavincenter med bland annat lavinprognoser och lavinutbildningar.

”Rick slogs omkull och åkte huvudstupa nerför sluttningen på magen, nertyngd av sin tunga isklättersäck”

Line Dale på väg upp mot isarna. Snön släppte när Rick och Line nästan var i jämnhöjd med det trekantiga blocket (som också går att identifiera i några andra bilder). Foto: Rick McGregor

Line Dale tittar ner på Ricks ryggsäck som ligger där han hamnade nästan under blocket till vänster. Foto: Rick McGregor

